

СОЛИХ АЛАЙҲИССАЛОМ

15:52 / 28.04.2017 8749

Қуръони Каримда Солиҳ алайҳиссаломнинг исмлари тўққиз марта тилга одинган. У зотнинг қиссалари Шуаро, Аъроф, Қамар, Намл, Ҳуд каби сураларда келган.

СОЛИХ АЛАЙҲИССАЛОМНИНГ НАСАБЛАРИ

Солиҳ алайҳиссаломнинг оталарининг исми Убайд, боболариники Осиф бўлиб насаблари Нуҳ алайҳиссаломнинг ўғиллари Сомга бориб тақалади. У киши боида араблардан бўлмиш Самуд қабиласига мансубдирлар.

Самуд қавми Арабистон ярим ороли, Ҳижоз диёрининг шимолий қисмида Ҳижр деб аталадиган юртда истиқомат қилар эди. У юрт ҳозир Мадоини Солиҳ, деб аталади. Аллоҳ таоло Самуд қавмига ўз ичларидан Солиҳ алайҳиссаломни Пайғамбар қилиб юборди.

Аллоҳ таоло бу ҳақда Ҳуд сурасида қуйидагиларни айтади:

«Ва Самудга биродарлари Солиҳни (юбордик). У: «Эй қавмим, Аллоҳга ибодат қилинг. Сиз учун Ундан ўзга илоҳ йўқ. У сизларни ердан пайдо қилди ва унга сизни ободлиги учун қўйди. Бас, Унга истиффор айтинг, сўнгра Унга тавба қилинг. Албатта, Роббим яқин ва ижобат қилгувчидир», деди. (61 оят)

Оятдан кўриб турибмизки, Солиҳ алайҳиссалом ҳам Пайғамбар бўлиб келиб, қавмларига ўзларидан олдинги Пайғамбарларнинг гапларини айтганлар:

«Эй қавмим, Аллоҳга ибодат қилинг. Сиз учун Ундан ўзга илоҳ йўқ».

Нуҳ алайҳиссалом ҳам, Ҳуд алайҳиссалом ҳам шу гапни айтган эдилар. Солиҳ алайҳиссалом ҳам худди шу гапни айтмоқдалар. У кишидан кейин келганлар ҳам айтадилар бу гапларни. Чунки Пайғамбарларнинг ҳаммаси ягона Аллоҳдан келган, Аллоҳнинг эса битта дини бор-Ислом.

«У сизларни ердан пайдо қилди ва унга сизни ободлиги учун қўйди».

Эй қавмим, Аллоҳ сизларни аввал-бошда ер жинсидан яратди. Сўнгра ўша ерни обод қилишингиз учун сизни унда қолдирди.

Демак, инсоннинг ер юзидаги вазифаларидан бири уни обод қилишдир.

«Бас, Унга истиффор айтинг, сўнгра Унга тавба қилинг».

Бу сўзларни ҳам барча Пайғамбарлар айтганлар.

«Албатта, Роббим яқин ва ижобат қилгувчидир».

У истиффор ва тавбангизни яқиндан туриб эшитади ва билади ҳамда тезда

қабул қилади.

Солиҳ алайҳиссаломнинг бу гапларига қавмлари қуйидаги жавобни бердилар:

Улар: «Эй Солиҳ, бундан олдин сен ичимизда орзу қилинган эдинг. Энди бизни ота-боболаримиз ибодат қиладиган нарсага ибодат қилмоғимиздан қайтарасанми? Албатта, биз сен даъват қилаётган нарса ҳақида шак-шубҳадамиз», дедилар». (62 оят)

Бу ҳам одатдаги ҳол. Бошқа қавмларга ўхшаб Самуд қавми ҳам, ўзларининг ичларидан чиққан Пайғамбарга, у даъват қилаётган динга шак-шубҳа билан қарамоқдалар. Шу билан бирга, улар Солиҳ алайҳиссаломнинг аввалги ҳолларини эътироф қилмоқдалар:

«Эй Солиҳ, бундан олдин сен ичимизда орзу қилинган эдинг».

Яъни, фазилатларинг учун, ақлинг, илминг, ростгўйлигинг, ҳусни хулқинг, омонатдорлигинг учун ҳаммамиз сенга ҳавас қилар, сендек бўлишни орзу этар эдик.

«Энди бизни ота-боболаримиз ибодат қиладиган нарсага ибодат қилмоғимиздан қайтарасанми?»

Бу ҳам барча жоҳил қавмларнинг баҳонаси. Ота-бобоси ибодат қилган нарсага ибодат қилишни рўқач қилиб, Аллоҳнинг юборган Пайғамбарини инкор қиладилар. Ота-боболари ибодат қилган нарса ҳақми, ноҳақми-уларга барибир. Ота-бобоси ибодат қилган бўлса, бўлди. Ўзларича ақл ишлатиб кўрмайдилар. Самуд қавми илгари ўзлари ҳавас қилиб юрган одам Пайғамбар бўлиб келиб, Аллоҳнинг амрини етказса ҳам, ота-боболарининг амалини ташлашни эп кўрмасликни баҳона қилиб, Аллоҳнинг динини инкор қиляптилар. Улар Пайғамбарлари Солиҳ алайҳиссаломга:

«Албатта, биз сен даъват қилаётган нарса ҳақида шак-шубҳадамиз», дедилар».

Ноҳаққа ўзини урганлар ҳақдан ажабланадилар. Ҳақ ҳақида шак-шубҳага тушадилар. Инсон табиати бузилганда шундай бўлади.

Нобакор қавмнинг бу раддиясидан сўнг Солиҳ алайҳиссалом уларга босиқлик билан ҳақиқатни тушунтиришга уриниб кўрдилар:

«У: «Эй қавмим, хабар беринг-чи, агар мен Роббим томонидан очиқ-ойдин ҳужжатга эга бўлсам ва менга У томонидан раҳмат берилган бўлса-ю, мен Унга осий бўлсам, ким менга Аллоҳ(азоби)дан (қутулишга) ёрдам беради?! Бас, сиз менга зиёндан ўзгани зиёда қилмассизлар». (63 оят)

Илгари Нух алайҳиссалом ҳам шу гапларни айтган эдилар.

Сизлар мен даъват қилаётган нарса ҳақида шак-шубҳа қилмоғингиз ҳеч

нарсани ҳал этмайди. Сиз ҳар хил нарсада шак-шубҳа қилишингиз мумкин. Лекин дунёнинг ишлари, хусусан Пайғамбарлик, динга даъват қилиш, сизнинг хоҳишингиз ёки шак-шубҳа қилишингизга боғлиқ эмас!

«Эй қавмим, хабар беринг-чи, агар мен Роббим томонидан очиқ-ойдин ҳужжатга эга бўлсам»

Бу очиқ-ойдин ҳужжат У кўрсатган йўл эканини ростмона кўрсатиб турса «ва менга У томонидан раҳмат берилган бўлса-ю»

У зот, яъни, Аллоҳ таоло Ўз томонидан менга Пайғамбарликни берган бўлса-ю,

«...мен Унга осий бўлсам...»

Унинг айтганини бажармасдан, бошқача амал қилсам, албатта, Унинг азобига дучор бўламан. Ўша азобга дучор бўлган пайтимда

«ким менга Аллоҳ(азоби)дан (қутулишга) ёрдам беради?!»

Сизми? Йўқ! Сиз ёрдам беролмайсиз. Сиз фақат зарар берасиз.

«Бас, сиз менга зиёндан ўзгани зиёда қилмассизлар», деди.

Кўр-кўрона, ҳеч қандай далил-ҳужжатсиз, ўзларича ота-бобосидан қолган бидъат-хурофотларга ёпишиб олган мушриклардан зиёндан ўзга нима ҳам кутиш мумкин!

Минг афсуски, бу гапларнинг барчаси Самудга таъсир қилмади. Шуаро сурасида айтилганидек:

«Самуд қавми Пайғамбарларни ёлғончи қилди».

«Ўшанда уларга биродарлари Солиҳ деди: «Кўрқмайсизларми?!»

Албатта, мен сизларга ишончли Пайғамбарман.

Бас, Аллоҳдан кўрқинглар ва менга итоат қилинглар.

Мен сизлардан бунинг учун ҳақ-ажр сўрамайман. Менинг ажрим фақатгина Роббул олабийн зиммасидадир.

Сиз бу жойдаги нарсаларда омон ҳолда тарк қилинасизми?!

Боғ-роғларда, булоқларда?!

Экинзорлару майин хурмозор ичларида-я?!» (141-148 оятлар)

Аллоҳнинг Пайғамбари Солиҳ алайҳиссаломнинг ўз қавмларига айтаётган ушбу гапларидан, ул қавм ҳам моддапарастликка, молу-дунё ва айшу-ишратга берилган қавм бўлгани кўриниб турибди.

«Ва тоғлардан манманлик-ла уйлар йўнаверасизми?!» (149)

Самуд қавми ҳозирги аҳли дунёларга-моддапарастларга ўхшаб ўзларидаги мавжуд дунё матоҳлари ила манманлик қилишни хуш кўрар эдилар. Уларнинг манманлик қилишлирининг кўзга кўринган соҳаси тоғ ёнбағларидаги тошларни йўниб уй қилиш эди. Улар тоғнинг мужассам тошларини йўниб ич томонига кириб уйлар, қасрлар қилишар эдилар. Ана ўша уйлари ҳозиргача сақланиб қолган. Арабистон ярим ороли шимолида

саёҳатчилар тамоша қиладилар. Солиҳ алайҳиссалом ўз қавмларига ўша манманлик учун тошдан уй йўнишларини ҳам танқид маъносида эслатмоқдалар.

«Бас, Аллоҳдан қўрқинглар ва менга итоат қилинглр». (150 оят)

Эй қавмим, сиз манманлик ва моддапарастлик ҳамда беҳуда айшу-ишратни тарк қилиб, Аллоҳ таолога тақво қилинглр ва менга итоат қилинглр.

«Ва ер юзида исрофчилик қиладиганларнинг ишига итоат қилманглр. Бузғунчилик қиладиган, ислоҳчилик этмайдиганларнинг». (151-152 оятлар)

Солиҳ алайҳиссалом куюниб айтган бу гапларига жиноятчи Самуд қавми қуйидаги жавобни берди:

«Улар: «Сен, албатта, сеҳрланганлардандирсан. Сен бизга ўхшаган башардан бошқа ҳеч нарса эмассан. Агар ростгўйлардан бўлсанг, оят-мўъжиза келтир», дедилар». (153-154 оятлар)

Агар Пайғамбарлик даъвоинг рост бўлса, уни тасдиқлаш учун оят-мўъжиза келтир, дейишди.

Самуд қавмининг бу талабига биноан Аллоҳ таоло Солиҳ алайҳиссаломга мўъжиза берди.

Энди Солиҳ алайҳиссалом Самуд қавмига ўша мўъжизани эълон қилмоқдалар:

«У: «Мана бу туя. Унга (бир кун) сув ичиш ва сизга маълум бир кун сув ичиш. Ва унга ёмонлик етказманглр, унда сизни улуғ куннинг азоби тутадир», деди. (155-156 оятлар)

Бошқа оятларда баён этилганидек, Аллоҳ таолонинг томонидан мазкур туяни тошдан чиқарилишининг ўзи мўъжиза бўлган эди.

Аллоҳнинг Пайғамбари Солиҳ алайҳиссалом Самуд қавмига ўша мўъжиза туяни кўрсатиб:

«Мана бу туя. Унга (бир кун) сув ичиш ва сизга маълум бир кун сув ичиш», демоқдалар.

Энди ўша мўъжиза туянинг Самуд қавми ичида туриш шарти қўйилди. Ўша юртдаги булоқдан бир кун туя, бир кун Самуд қавми сув ичади.

Шу билан бирга яна бир шарт бор.

«Ва унга ёмонлик етказманглр, унда сизни улуғ куннинг азоби тутадир».

Қавм туяга мутлақо зарар етказмаслиги керак. Агар бу шартни бузуб туяга зарар етказадиган бўлсалар, уларга азоб етиши турган гап.

Аммо жинояткор қавм шартга амал қилмади.

«Бас, у(туя)ни сўйдилару надомат чекувчига айландилар».

Самуд қавми туғёнга кетиб, туяни сўйдилар. Кейин эса, надомат чека бошладилар.

СОЛИҲ АЛАЙҲИССАЛОМНИ ЎЛДИРИШ ҲАРАКАТИ

Самуднинг яна бошқа жинояти ҳам бор эди. Нобакорларнинг бу жинояти ҳақида «Намл» сурасида қуйидагилар айтилади: **«У шаҳарда тўққиз нафарли гуруҳ бор бўлиб, ер юзида бузғунчилик қилишар, ислоҳ қилмас эдилар»**. (48 оят)

Яъни, Солиҳ алайҳиссалом шаҳарлари бўлмиш Ҳижр шаҳрида тўққиз кишидан иборат бир гуруҳ бўлиб, ўша гуруҳ аъзолари бузғунчилик, фасод ишлар билан шуғулланишарди, яхшиликка, ислоҳ қилишга қўл уришмасди. Ана ўша тўққиз кишилик бузғунчи гуруҳ аъзолари ислоҳга чақираётган Солиҳ алайҳиссаломдан энг кўп дарғазаб бўлдилар. Ўз жиноятлари билан шаҳар аҳолисини қўрқитиб олган мазкур уюшган жиноятчилар ўзларининг барча ҳамкасбларига ўхшаб шаҳарнинг каттаю-кичик ҳар бир ишига аралашиб турар эдилар.

Солиҳ алайҳиссаломнинг гаплари чиққанидан сўнг улар ишни ўзларича муолажа қилишга ўтдилар.

«Улар: «Аллоҳнинг номига қасам ичинглар! Албатта, у(Солиҳ)ни ва унинг аҳлини тунда ўлдирамиз, сўнгра валийсига, биз унинг аҳлининг ҳалокатига гувоҳ эмасмиз, албатта, биз ростгўйлармиз, деймиз», дедилар». (49 оят)

Ҳамма замондаги бузғунчи, зўравон, жиноятчи, иймонсиз гуруҳларнинг услуби шу-ўзларининг йўлига қарши бўлган, кишиларни фисқ-фасоддан қайтараётган, халқ-халойиққа бузғунчилик, қаллоблик, ҳаром-хариш нималигини англатиб, уларнинг кўзини очаётган шахсга суъиқасдлар уюштирилади; кечаси хоинларча бекиниб келиб, ўлдириб ёки бошқа бирор зарар етказиб кетилади; кейин мазлумнинг тарафдорларига, билмадик, ким қилди экан бу ишни, дея без бўлиб тураверилади.

Солиҳ алайҳиссаломнинг илоҳий даъвати ёқмаган кофир-бузғунчи, тўққиз кишилик жиноятчи гуруҳдагилар ҳам худди шу услубни қўллаш ҳақида маслаҳат қилишди. Энг қизиғи, Аллоҳга иймони йўқ, Аллоҳнинг динига қарши чиқаётган, Аллоҳнинг Пайғамбари ва Унинг аҳлини ўлдиришга аҳдлашаётганлар нима қиляптилар, эътибор беринг-а:

«Улар: «Аллоҳнинг номига қасам ичинглар!» демоқдалар.

Ҳа, бир-бирларини Аллоҳнинг номи билан қасам ичиб туриб, ўша мудҳиш ишни амалга оширишга чорламоқдалар. Аллоҳга куфр келтириб, унга қарши жиҳод қилиб, унинг йўлида хизмат қилаётганларни, унга иймон келтирганларни ўлдириш пайида бўлиб туриб, яна нега Аллоҳнинг номи билан қасам ичадилар?!

Ҳа, бу алдамчилик бузғунчиларнинг қонига синган хислатдир. Улар шу йўл билан Аллоҳни ҳам, одамларни ҳам, ўзларини ҳам алдамоқчи бўладилар.

Лекин бу алдовга ўзларидан бошқа ҳеч ким ишонмайди. Бу тоифадаги бузғунчилар Аллоҳнинг номи билан қасам ичаверадилар, Аллоҳ, дин, шариат ҳақида, уларга ихлос қилиш зарурлиги хусусида лоф ураверадилар.

Шу билан бирга, Солиҳ алайҳиссаломни ва у кишига уммат бўлганларни кечаси ўлдиришнинг режасини ҳам тузаверадилар. Яна бу режани амалга оширишда бирортаси айниб қолмасин учун Аллоҳнинг номи билан қасам ҳам ичадилар.

Бузғунчи, дин душманларининг иккинчи бир ғаройиб хусусияти оятдаги: «Албатта, у(Солиҳ)ни ва унинг аҳлини тунда ўлдирамиз», деган гапларидан билинади.

Дин ва диёнат учун хизмат қилаётган кишиларни, диндорларни очиқдан-очиқ ўлдиришга уларнинг юраги бетламайди. Кечаси хоинларча келиб, бировга билдирмасдан ўлдириб кетадилар. Чунки қанчалик кофир, золим, бузғунчи бўлмасинлар, Аллоҳ йўлида юрган одамни шу йўлда юргани учунгина ошкора ўлдиришга ёки бирор зарар етказишга журъат эта олмайдилар. Шунинг учун бирор зарар етказмоқчи бўлсалар, бошқа сабабларни тўқийдилар, ўлдирмоқчи бўлсалар, кечаси ўлдирадилар.

Бузғунчи, дин душманларининг учинчи бир ғаройиб хусусияти:

«Сўнгра валийсига, биз унинг аҳлининг ҳалокатига гувоҳ эмасмиз, албатта, биз ростгўйлармиз, деймиз», деган гапларида кўринади.

Ундоқ набокорлар қилар ишни қилиб қўйиб, ёлғонни кўпиртириб, мен ростгўйман, деб қасам ичиб тураверадилар. Бунга Аллоҳни ҳам, одамларни ҳам ишонтирамиз, деб ўйлайдилар. Аммо ҳеч ким ҳеч қачон ишонмайди. Улар фақат ўзларини алдайдилар, холос. Улар ўзларича, одамларни боладик, деб хурсанд бўлиб юрадилар. Аммо охир-оқибат ўзлари бопланиб қолганларини билмай қоладилар.

«Улар макр қилдилар. Биз ҳам улар сезмаган ҳолда бир «макр» қилдик». (50 оят)

Яъни, кофир-бузғунчилар ўзларича маслаҳатлашиб, макр-ҳийла ишлатиб, устамонлик қилмоқчи бўлдилар. Биз уларнинг макрининг жазосини бердик.

Ақида бўйича, Аллоҳ таолога макр-ҳийлани нисбат бериб бўлмайди. Намл сурасидаги ушбу оят ва унга ўхшаш бошқа оятларда араб тилининг балоғат-фасоҳат қоидаларидан «мушокала» қоидаси ишлатилгандир. Яъни, лафзларнинг шакли бир хил-у, маъноси бошқа-бошқа бўлади. Оятларда «макр» сўзи бузғунчиларга нисбатан асл маъносида, Аллоҳ таолога нисбатан эса, макрнинг жазосини бериш маъносида ишлатилади.

Ҳа, дин душманлари, бузғунчилар макр-ҳийла қилиб, Аллоҳнинг номи

билан қасам ичиши, ўзини диндор қилиб кўрсатиши, аҳли иймонга турли найранглар ишлатиб, мусибат етказиши мумкин. Ўзида бор куч-қувват, имконият ва ҳийла-найранглардан қувониши мумкин. Лекин ҳаммасини Аллоҳ таоло кўриб-билиб, ҳисоб-китоб қилиб туради-ку?! Аллоҳ таоло ўша бузғунчиларни ўзларига сездирмай, аҳволини расво қилиб қўйиши мумкин-ку?! Ҳозирча ўша бузғунчиларнинг сўзини ўтадиган, ишини битадиган қилиб қўйиши ҳам сездирмай олишнинг бир йўли-ку?! Мана шуларни унутган бузғунчилар охир-оқибат ҳақиқий ҳалокатга учрайдилар.

«Назар сол! Уларнинг макри оқибати нима бўлди?! Биз, албатта, уларни ва қавмларини, ҳаммаларини ер билан яксон қилдик». (51 оят)

Ҳа, динга қарши бўлган, бузғунчилик қилган, иймон аҳлига зулм ўтказган одамлар қанчалик кучли бўлмасин, қанчалик макру ҳийлаларга ўрганган бўлмасин, барибир охир-оқибатда ҳалокатга учрашлари муқаррар.

«Ана, зулмлари сабабли уйлари ҳувуллаб ётибди! Албатта, бунда биладиган қавмлар учун ибрат бордир». (52 оят)

Зулмнинг оқибати шундай бўлиши турган гап. Бир кун келиб, золимлар ҳалокатга учрайди. Уларнинг ҳашаматли қасрлари, уйлари, турар жойлари вайронага айланиб, ҳувуллаб қолади. Буни ҳар жойда, ҳар диёрда кўриб юрибмиз. Ана ўша золимларнинг аянчли қисматида улардан кейин келганлар учун, агар улар биладиган қавм бўлсалар, ибрат, ваъз-насиҳат ва эслатма бордир. Аммо билмайдиган, жоҳил қавмлар бўлса, яна айнан ўша ҳалокатга учраган золимларнинг хатосини такрорлайверадилар ва оқибатда ўша золимларга ўхшаб ҳалокатга йўлиқаверадилар.

«Ва иймон келтириб, тақво қилиб юрганларга нажот бердик». (53 оят)

Аввалги ўтган мўмин ва тақводорларга нажот берганимиздек, Солиҳ қавмининг ҳам мўмин ва тақводорларига нажот бердик. Улардан кейин келадиган мўмин ва тақводорларга ҳам нажот берамиз.

Солиҳ алайҳисаломни ўлдирмоқчи бўлган мазкур тўққиз кишилик жиноятчи гуруҳни, Самуд қавмидан олдин Аллоҳ таоло осмондан тушган тошлар билан парчалаб ҳалок қилди.

САМУДНИНГ ҲАЛОКАТИ

Самуднинг қолган кофирларини эса турли услубдаги ашаддий азоблар билан ҳалок қилди. Қуръони Карим ўша ҳалок қилиш қандоқ бўлганини ўзига хос услублар ила турли сураларда баён этган.

Азобнинг биринчи тури.

«Албатта, Биз уларга бир овоз юбордик. Ва улар кўра қурувчи (йиққан) қуруқ шох-шаббаларга ўхшаб қолдилар». (Қамар сураси 31

оят)

Яъни, Самуд қавмини Аллоҳ таоло даҳшатли, кучли овоз билан ҳалок қилган. Улар ҳалок бўлганларидан сўнг қўйбоқарлар қўйхона қуриш учун ишлатадиган қуруқ шох-новдаларга ўхшаб қолган эдилар. Ҳозирги пайтда ҳам сирли суратда ҳалок бўлганларни қаттиқ овоздан қўрқиб ўлган бўлса керак, деб тахмин қилишмоқда.

Азобнинг иккинчи тури.

«Бас, уларни шиддатли зилзила олди ва жойларида ўтириб қолдилар». (Аъроф сураси 78 оят)

Азобнинг учинчи тури.

«Аmmo Самуд бўлса, бас, Биз уларни ҳидоят қилдик. Улар эса, ҳидоятдан кўра кўрликни афзал кўрдилар. Бас, касб қилган нарсалари туфайли уларни хорлик азоби чақмоғи урди». (Фуссилат сураси 17 оят)

Самуд қавми касб қилган куфри ва гуноҳлари туфайли чақмоққа учраб ҳалок бўлди. Бу чақмоқ хорлик азоби чақмоғидир.

Барча қавм ҳалок бўлиб Солиҳ алайҳиссалом билан бирга бир юз йигирма донa мўмингина саломат қолдилар. Солиҳ алайҳиссалом умрларининг охиригача тинч омон яшадилар. У зот Фаластиннинг Рамла шаҳри яқинида дафн қилинганликлари ҳақида ривоятлар бор.